

CONGRES IAIA 2011

De International Association for Impact Assessment komt jaarlijks bijeen. De 31ste editie van het IAIA-congres vond plaats in Puebla, Mexico. Wat waren de onderwerpen van gesprek? Een impressie.

Jan Nuesink en Paul Eijssen

Het 31ste congres van de International Association for Impact Assessment (IAIA) trok afgelopen juni meer dan 600 m.e.r.-professionals van overheid, wetenschap en bedrijfsleven uit alle continenten naar Puebla, Mexico. Het centrale thema 'impact assessment and responsible development' was breed uitgewerkt in sessies en workshops over sectoren en beleidsvelden. De urgentie en het belang van m.e.r. voor verantwoorde besluitvorming bij plannen en projecten blijkt ook na 25 jaar wereldwijd nog springlevend, met name in de snel ontwikkelende landen in Azië, Afrika en Zuid-Amerika. In de oude wereld lijkt een back to basics-beweging te ontstaan als reactie op de steeds maar complexer wordende m.e.r.-regelgeving, jurisdisering en parallelle, sectorale wetgeving. De ervaren complexiteit in de toepassing wordt versterkt door de milieuprofessionals zelf, die geneigd zijn 'nieuwe' invalshoeken en instrumenten te introduceren en te positioneren die regelmatig interfereren met het oorspronkelijke doel.

Grote verschillen

Inmiddels bestaat een formeel systeem van milieueffectrapportage met proces en procedure in meer dan 160 landen. De bijdragen van de congresgangers lieten zien dat de sociaaleconomische context en het politieke systeem van een land vaak bepalend zijn voor de status en de toepassing van m.e.r.. In ontwikkelingslanden waar milieueffectrapportage relatief jong is, zijn kwaliteit, publiekparticipatie en transparantie een issue (bad governance) en is handhaving vaak het grootste probleem. Op papier bestaat dan een wettelijke regeling, alleen wordt die niet afgedwongen en dus te weinig toegepast. In sommige situaties wordt in minder dan 10 procent van de gevallen een m.e.r. uitgevoerd waar dat volgens de eigen screeningsregels verplicht is. De Nederlandse Commissie voor de m.e.r. heeft een 'EIA mapping tool' geïntroduceerd om de status van het m.e.r.-systeem en de implementatie in beeld te brengen en te scoren.

In regio's als Noord-Amerika en West-Europa, met een geëvolueerde m.e.r.-praktijk, zijn er andere actuele onderwerpen die overheid en bedrijfsleven bezighouden. Bijvoorbeeld als het gaat om de samenloop van milieueffectrapportage en toetsing aan Natura 2000, waarbij een land als Ierland grote problemen ondervindt en sancties van Brussel krijgt opgelegd. Meer algemeen geldt dat het mainstreamen van biodiversiteit in het MER een uitdaging blijft. Klimaatadaptatie, duurzaamheid en gezondheid blijven actuele thema's die in (strategische) milieueffectrapportages aan de orde komen. Op het congres zijn diverse ontwikkelvoorstellen, aanpakken en criteria op deze onderwerpen gepresenteerd. Ook doen geluiden de ronde over afnemend vertrouwen van het publiek jegens de als objectief en wetenschappelijk gepresenteerde milieu-informatie en de goede bedoelingen van bevoegde gezagen in het participatieproces (social media revolution).

Veerkracht

In het domein van SEA worden nieuwe concepten of invalshoeken bedacht met als laatste loot aan de boom de resilience thinking of assessment. Het gaat daarbij om de beoordeling van de mate waarin socio-ecologische systemen of samenlevingen voldoende veerkracht hebben om duurzaam weerstand te bieden aan externe bedreigingen die tot onomkeerbare degradatie van zo'n systeem leiden. Uit de zaal klonk de waarschuwing aan de bedenkers om niet opnieuw het wiel uit te vinden en een overlappend instrument te introduceren dat de praktijk van SEA verder fragmenteert en verwart.

Geen garantie

Terug naar het centrale thema van de conferentie. De meeste deelnemers waren het in de betreffende themasessie erover eens dat het doorlopen van m.e.r. op zich geen garantie is voor verantwoorde of duurzame ontwikkeling. Unaniem is men van mening dat het doorlopen van EIA of SEA wel een voorwaarde is om die gewenste duurzame ontwikkeling te bereiken. Een belangrijke constatering daarbij is dat de werking van het instrument voor een wezenlijk deel te danken blijft aan de wettelijke verplichting. Dat is trouwens ook één van de voorlopige bevindingen uit het lopende onderzoek over 25 jaar m.e.r. in Nederland, door de universiteiten van Utrecht en Groningen.

Wij vonden het een bijzondere ervaring om te mogen delen in de verscheidenheid van de m.e.r.-praktijk, haar uitvoerders en de rijkdom aan inzichten. Met enkele tot overdenking stemmende quotes, opgevangen tijdens het congres, sluiten we af:

- Environmental Assessment has a bright future and will evolve to integrated 'quality of life' assessment.
- EA is an example of the paradox of successful implementation and bad reputation.
- EA is being hijacked by lawyers and regulators from the professionals and practitioners.
- For an EA system to work it should be hated a little bit by investors.
- Don't confuse bad practice with ineffectiveness of EA.
- Go back to basics: screening, scoping, alternatives, baseline, mitigation and monitoring. ■

DE AUTEURS

Jan Nuesink (033 4682713, jan.nuesink@dhv.com), senior consultant, en Paul Eijssen (033 4682988, paul.eijssen@dhv.com), hoofd afdeling effectstudies en planprocedures, zijn beiden werkzaam bij DHV. Nuesink is ook redacteur van *Toets*.